

FLYER

Kaakkois-Suomen Ilmailumuseoyhdistys ry:n tiedotuslehti
Tammikuu 1/2016

K-SIMY VUOSIKOKOUS 2016

torstaina 21. huhtikuuta 2016 klo 18

Ravintola Vanha Pilotti Lentoasema

Puheenjohtajan pulinat 1/2016.

Niin se laukkasi aika ja nyt opetellaan jo kirjoittamaan uutta vuosilukua.

Museoyhdistyksemme toimintavuosi meni oikein hyvin. Kesän näyttelykauden päätyttyä pidimme kaksipäiväiset talkoot 6-7.10 jossa saimme museohallit talvijärjestykseen ripeästi, kiitos kaikille asiassa mukana olleille. Toukokuussa palataan taas platalle.

Vuodenvaihteen jälkeen katsotaan aina yrityksissä ja yhteisöissä miten tilikirjat ovat kallellaan, plussalle vai miinukselle Ensimmäinen asia kaikessa tietysti oli talouteen liittyvä huoli. Kaikesta sellaisesta selvisimme viimevuoden osalta oikein hyvin. Rahapuoli kesti balanssissa, kiitos museovieraiden ja yhdistyksen jäsenten. Helikopterihallin rakennusvelkaa saimme lyhennettyä ja rahat riittivät pakollisiin menoihin, käyttökuluihin, sähkölaskuihin, maanvuokraan yms.

Maanvuokra-asia tulee lähiaikoina ajankohtaiseksi neuvotella uusiksi koska vuokraaja vaihtui Finnavian tehtyä kaupat Lappeenrannan kaupungin kanssa lentokenttäalueesta. Katsotaan mielenkiinnolla kaupungin suhtautuminen museoharrastukseemme. Olen kuitenkin hyvin optimistisella mielellä lähtemässä näihin keskusteluihin.

Museoyhdistystä ja Lappeenrannan kaupunkia on lähestytty kysymyksillä aiheena saada ilmailumuseomerkkikone lentokentän läheisyyteen. Yksityinen henkilö on ottanut yhteyttä kaupunginvaltuustoon jossa asiaa on käsitelty. Muistomerkkikoneen pystyttämiseen

suhtautumista kaupunki kysyi museoyhdistykseltämme. Vastauksemme oli kielteinen, koska tunnemme menettelytavat joilla Ilmavoimien materiaalikeskus koneita museoille tai muistomerkiksi luovuttaa. Säilytys sopimus hallussamme oleviin koneisiin ei anna tähän, ilman muutosta, mahdollisuutta. Nyt asia on saatettu ko. henkilöiden tietoon ja muistomerkki koneen mahdollisuutta ryhdytään uudestaan tiedustelemaan. Hanketta vetää Matti Kurkela joka on jo alustavasti ollut LPR-kaupunkiin yhteydessä, sekä hankkeen toteuttamista sponsoreiden avulla. Museoyhdistys kysyy materiaali laitokselta koneen runkoa (esim. Hawk) joka voitaisiin tähän luovuttaa. Mielestämme satavuotta täyttävä lentoasema muistomerkkikoneen väärtti on. Museoyhdistyksen voimat pystyttämistyöhön eikä varat kustannuksiin riitä, mutta jos sopivat tukijat löytyvät, niin on hanke johtokunnan mielestä toteuttavissa.

Edellisessä Flyerissä mainitsemani Kiantajärvi I-15 bis projekti IMY-Vantaa kanssa nitkahti eteenpäin syyskuun aikana. Kävimme kolmen miehen iskuryhmällä Juntusrannasta hakemassa koneen rungonpätkän joka oli siellä paikallisen huoltoaseman takapihalla säilynyt, järjestä nostamisestaan, vuodesta 1972 asti. Vantaalaisten ryhmä oli myös siellä ja sukelsivat moottorin luona, löytäen lisää tavaraa pohjasta. Runkotumppi on nyt museollamme säilytyksessä toistaiseksi. Tulkaa keväällä harvinaista reliktiä katsomaan.

Puheenjohtaja Kimmo Marttinen

Majuri Magnussonin ja luutnantti Sarvannon ilmavoitot 3.2.1940

Majuri Magnusson kuvattuna elokuussa 1941. SA-kuva

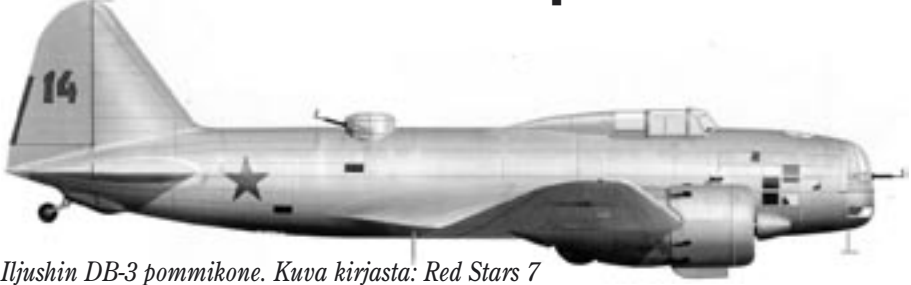

Luutnantti Jorma Sarvanto kuvattuna keväällä 1940. Hän saavutti Talvisodassa 12½ ilmavoittoa. Kuva kirjasta: Stridsflygare under Karelen's himmel, 2. p. Luleå Grafiska 2005

Joutsenon jäätukikohdassa toimineen Lentolaivue 24:n komentaja majuri Gustaf Magnusson ja laivueen neljännen lentueen päällikkö luutnantti Jorma Sarvanto ampuivat kumpikin lauantaina 3.2.40 alas yhden Sisä-Suomesta paluumatkalla olleen DB-3 pommikoneen. Pudotetut koneet kuuluivat Neuvostoliiton ilmavoimien 42. Kaukopommituslentorykmenttiin (42 DBAP). Kummankin suomalaislentäjän ilmavoittotilit olisivat tuona päivänä voineet olla suuremmatkin, elleivät heidän Fokker D.XXI (FR) hävittäjiensä aseet olisi noin 25 asteen pakkasessa välillä lakkoilleet. Saaliista ei nimittäin nyt ollut puutetta.

Magnussonin alas ampuma kone putosi Joutsenonkankaalle ja Sarvannon ampuma Rapattilaan. Magnussonille tämä oli kolmas ja Sarvannolle kymmenes ilmavoitto. Näin Sarvanto teki jo toisen maailmaennätyksensä, kun kukaan ei toisessa maailmansodassa ollut siihen mennessä ampunut alas kymmentä viholliskonetta. Ensimmäisen maailmanennätyksensä Sarvanto oli tehnyt loppiaisenä 6.1.40, jolloin hän 4-5 minuutissa oli ampunut alas kuusi vihollisen DB-3 pommikonetta.

42 DBAP:n ensimmäinen pommituslento

Ilyushin DB-3 pommikone. Kuva kirjasta: Red Stars 7

42 DBAP oli saapunut Orelin sotilaspiiristä Kretshevitsyyn 15.–21.1.1940. Kretshevitsy sijaitsee Novgorodin kaupungista noin 10 km pohjoiskoilliseen. Rykmentti oli taisteluvälmiinä 30.1.40, jolloin sen vahvuus oli 45 DB-3 konetta. Ensimmäisen sotalentonsa rykmentti teki juuri 3.2.40, jolloin pommitusmaaleina olivat käskyn mukaan Jyväskylän asema ja Kuopion ammustehdas, varamaalina Joensuun asema. Suomalaislentäjät ampuivat edellä mainitut DB-3 koneet alas miltei samanaikaisesti klo 15.10 ja klo 15.12. Kun Jyväskylää ja Joensuuta ei kyseisenä päivänä pommitettu lainkaan, ja kun Kuopion pommituskin tapahtui jo klo 11.35, herää kysymys, mistä pommituskohteesta alas ammutut koneet olivat tulossa. Muita kellonaikaa, koneiden määrään ja tyyppiin (DB) sekä lentoreittiin sopivia kohteita en kyseiselle päivälle ole löytänyt kuin Seinäjoen, jota 27 DB konetta pommitettiin klo 13.40.

Seinäjoen aseman odotushuone pommituksen jälkeen. Kuva: <http://www.epmuisto.fi>

Seinäjoen pommitus 3.2.40

Ilmahälytys Seinäjoella annettiin klo 13.33 ja pommitus tapahtui klo 13.40. Pommikoneiden lukumäärä oli 27 lentäen leveässä laivuerintamassa porrastettuna oikealle 8+9+10 konetta laivueessa. Koneityyppi oli DB ja niiden lentonopeus 380 km/h. Pommituskorkeus oli n. 2000 m ja pommeja pudotettiin yhteensä 160 kpl. Pommituksen yhteydessä ammuttiin koneista myös konekivääreillä. Pommituskohteena oli Seinäjoen rautatieasema. Koneet pudottivat pomminsa kuitenkin aavistuksen myöhässä, jolloin ne menivät lähes kokonaan pitkiksi pääasiassa Seinäjoen eteläpuolisille peltoaukeille. Yksi pommi osui kuitenkin sirpalesuojaan, jolloin 11 henkilöä kuoli, neljä haavoittui vaikeasti ja yhdeksän lievästi. Taloja vaurioitui 36, joista yhdeksän kokonaan, 12 pahoin ja 15 lievästi. Myös viljavarasto vaurioitui ja puhelinyhteydet etelään katkesivat.

Alkuasetelmat Joutsenon tukikohdassa

Kirjassaan ”Hävittäjälentäjänä Karjalan taivaalla” Sarvanto kertoo helmikuun kolmannen päivän ilmataistelun alkuasetelmista seuraavasti:

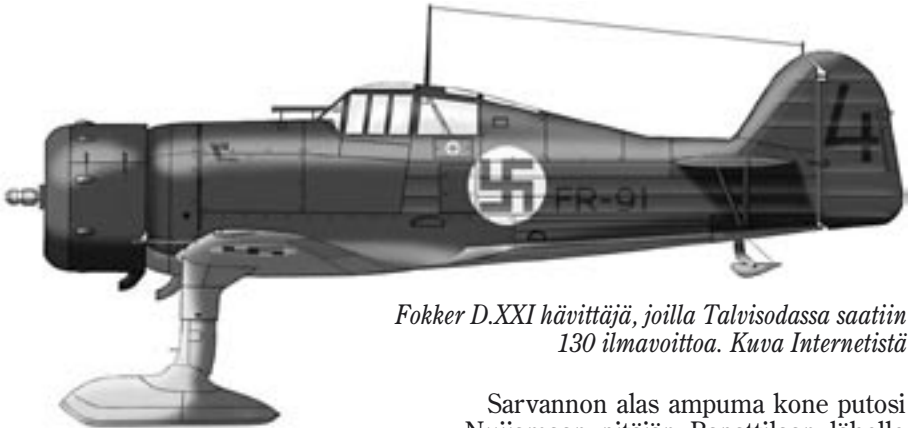
Välillä saimme suorittaa etsintälentoja tuntikausia ja radion antamista ilmoituksista huolimatta emme saaneet ainoatakaan ”porsasta” näkyviin. Sellaista sattui usein varsinkin, jos vaakasuora näkyvyys

oli huono. Muun muassa helmikuun kolmas oli juuri tällainen päivä. Koneet olivat nousseet ja laskeneet, kiertäneet Kannasta ristiin rastiin ja välillä käyneet rintamalinjan toisellakin puolella, mutta turhaan. Viholliskoneet olivat ja pysyivät näkymättömissä.

Ilta alkoi jo olla käsillä ja tukikohdassa odoteltiin käskyä ”yöpuulle”. Silloin tuli puhelimella ilmoitus, että verrattain kaukana pohjoisessa oli suuri joukko pommituskoneita matkalla etelään. Kaik-

ki riensivät koneille, moottorit pantiin pyörimään ja jäätiin odottamaan lähempiä käskyjä radiolla. Seuraava ilmoitus saapuikin pian. Vihollisen eskadrillit (laivueet) olivat tulossa Sisä-Suomesta suoraan tukikohtamme kohti. Kaasu auki ja taivaalle! Sanottiin tulevan kolmisenkymmentä pommituskonetta ilman hävittäjäsuojaa. Ilmassa Sarvanto havaitsi kolme yhdeksän koneen eskadrillia, joista kaksi edessä ja kolmas taaempana. Ne olivat tulossa suoraan kohti...

Ilmataistelut

Fokker D.XXI hävittäjä, joilla Talvisodassa saatiin 130 ilmavoittoa. Kuva Internetistä

Sarvannon ilmataistelu

Ilmataistelukertomuksessaan luutnantti Sarvanto kertoo nähneensä noin neljä eskadrillia DB tai SB koneita noin 2000 metrin korkeudessa. Hän lähestyi vihollispommittajia edestä alhaalta ja kaarsi oikeanpuoleisen etummaisen eskadrillin viimeisen koneen kimppuun suoraan takaa. Kone alkoi savuta ja syttyi lopulta painuen ensin liukuun ja sitten syöksykierteeseen. Yksi mies hyppäsi laskuvarjolla. Sarvanto ampui vielä kolmea muutakin konetta, joissa todennäköisesti kk-ampujat kuolivat, mutta kun konekiväärin menivät useaan kertaan epäkuntoon, jäi tulos laihaksi. Yksi kone jatkoi savuten matkaansa.

Sarvannon alas ampuma kone putosi Nuijamaan pitäjän Rapattilaan lähelle Kärkijärven pohjoispäätä. Tästä koneesta hypännyt laskuvarjomies tuli maahan Lappeen Antamoisen kylässä, joka sijaitsee parisen kilometriä koneen putoamispaikasta luoteeseen. Sarvannon kone oli FR-80.

Evakuointikertomus

Mekaanikko Revon johtama evakuointiryhmä tuli Sarvannon alas ampuman koneen putoamispaikalle seuraavana aamuna. Kertomuksen mukaan kone oli syöksynyt metsään, murskaantunut ja palanut. Koneessa oli ollut kaksi kaksoistählimoottoria, mistä voi päätellä, että kone oli DB. Koneen miehistöstä löytyi vain pieniä kappaleita. Laskuvarjomiehestä

on kertomuksessa maininta, jonka mukaan tämä oli joutunut vastarinnan takia ammutuksi. Ruumiin ja varusteet olivat sotilasviranomaiset jo korjanneet.

Koneen miehistö

Rapattilaan pudonnut kone, c/n (sarjanumero) 390350, kuului 42 DBAP:n 1. eskadrilliin. Sen miehistönä olivat:

Medvedev, Petr Yefimovich, vanhempi luutnantti
Sokolov, Ivan Ivanovich, luutnantti
Sologubov, Dmitriy Mikhajlovich, vääpeli

Magnussonin ilmataistelu

Samanaikaisesti luutnantti Sarvannon kanssa kävi majuri Magnusson tahollaan omaa ilmataisteluaan. Ilmataistelukurttomuksessaan hän kertoo tavanneensa Joutsenosta noin 10 km pohjoiseen noin 18 SB konetta. Hän hyökkäsi oikean siiven viimeistä konetta vastaan. Vain tasokonekiväärin toimivat, mutta siitä huolimatta pommikoneen vasen moottori syttyi tuleen ja kone syöksyi palavana alas Joutsenosta 2 km lounaaseen. Tämän jälkeen Magnusson hyökkäsi toista konetta vastaan, mutta silloin ei toiminut kuin vasemmanpuoleinen tasokivääri. Viholliskoneen moottorista nousi savua, mutta kone jatkoi matkaansa muodostelmassa. Pudonneen viholliskoneen todettiin myöhemmin olevan DB. Magnussonin kone oli FR-92.

Evakuointikertomus

Kersantti Kuulusan johtama evakuointiryhmä tuli Magnussonin alas ampuman koneen putoamispaikalle seuraavana aamuna. Evakuointikertomuksen mukaan kysymyksessä oli DB kone, joka oli pudonnut kohtisuoraan maahan, murskautunut täydellisesti ja palanut. Kaksiriviset

tähtimoottorit olivat painuneet syvälle hiekkamaahan ja murskautuneet. Kahden lentäjän murskautuneet ruumiit löytyivät koneen jätteiden joukosta. Kolmas lentäjä oli kuolleena aivan koneen luona. Sotapoliisit hautasivat ruumiit paikalle. Evakuointikertomuksen mukaan myös majuri Magnusson kävi paikalla ja korjasi talteen yhden lentäjän aseistuksen sekä papereita.

Koneen miehistö

Joutsenonkankaalle pudonnut kone, c/n 390538, kuului 42 DBAP:n 5. eskadrilliin. Sen miehistönä olivat:

Alekseyev, Pavel Ivanovich, vanhempi luutnantti
Minayev, Timofei Nikolayevich, vanhempi luutnantti
Uvarenko, Aleksandr Nikolayevich, nuorempi kersantti

Lähteet:

Seuraavat Kansallisarkiston asiakirjat: Magnussonin ja Sarvannon ilmataistelukurttomukset 3.2.1940, Ilmapuolustusaluekeskus (IPAK) 61:n (Seinäjoki), Imatran IPAK:n ja Lappeenrannan ilmavalvonta-aseman sotapäiväkirjat sekä molempien alas ammuttujen viholliskoneiden evakuointikertomukset,

Geust, Carl-Fredrik, Red Stars 7, **Talvisota ilmassa**, Apali Oy 2011,

Sarvanto, Jorma, **Hävittäjälentäjänä Karjalan taivaalla**, WSOY 1941

Kiitokset: Carl-Fredrik Geust

Jukka Vesén
Ilmailuhistorian harrastaja, Inkeroinen

Jorma Sarvannon poika Pekka Sarvanto (vasemmalla) ja kirjoittaja Rapattilan DB:n putoamispaikalla lokakuussa 2014. Kuva: Kirjoittajan albumi

HAASTE

Haastan kaikki jäsenet hankkimaan tämän vuoden aikana yhden uuden jäsenen yhdistykseemme.

Pannaan "luonnolliselle poistumalle" toppi.

Terveisin Puheenjohtaja

K-SIMY:n Museotoimisto ja museo-opas
044 266 0250

www.karjalanimailumuseo.fi

MUSEOKAUPPA JA NÄYTTELY avoinna kesän ajan.

**KAAKKOIS-SUOMEN
ILMAILUMUSEO-
YHDISTYS ry K-SIMY**

Lentokentäntie 37
53600 Lappeenranta
Email: kasuilmuyhdistys@gmail.com

Puheenjohtaja Kimmo Marttinen
Puh. 050 370 2955
Email: kimmo.marttinen@gmail.com

Pankkiyhteys:
FI64 4108 1020 0455 07

Jäseniä noin 135.

FLYER

Kaakkois-Suomen Ilmailumuseoyhdistys ry:n tiedotuslehti

Toimitukselliset tiedot:

FLYER ilmestyy kolme kertaa vuodessa

Päätoimittaja:

Kimmo Marttinen
Email: kimmo.marttinen@gmail.com

Julkaisija:

Kaakkois-Suomen Ilmailumuseoyhdistys ry

Layout:

GPS Paino Oy, Esa Rantanen, 041 4730087.
Email: gps@wwnet.fi